

**Наставно-научном већу
Факултета политичких наука
Универзитета у Београду**

Одлуком Наставно-научног већа Факултета политичких наука Универзитета у Београду од 06. септембра 2018. године именована је Комисија за преглед и оцену докторске дисертације кандидата Лука Глушца под насловом „Развој националних институција за људска права и њихов однос са Уједињеним нацијама”, у саставу: др Весна Кнежевић Предић, редовна професорка Факултета политичких наука Универзитета у Београду, др Весна Петровић, ванредна професорка Правног факултета Универзитета Унион, и др Дејан Миленковић, ванредни професор Факултета политичких наука Универзитета у Београду, ментор.

Комисија је прегледала и оценила подобност наведене докторске дисертације за јавну одбрану и сходно томе Наставно-научном већу Факултета политичких наука Универзитета у Београду подноси

ИЗВЕШТАЈ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

Лука Глушац рођен је 1987. године у Београду. Основне академске студије завршио је на Факултету безбедности Универзитета у Београду (2010), док је као стипендиста Организације за европску безбедност и сарадњу (ОЕБС) 2012. године завршио мастер студије међународне безбедности на Факултету политичких наука Универзитета у Београду. На Деветом националном студентском такмичењу из међународног хуманитарног права одржаног 2010. године освојио је друго место, да би потом био трочланог тима који је представљао Србију на међународном такмичењу из међународног хуманитарног права „Jean-Pictet“ у Француској (2011). Током 2012/13. године, завршио је основни програм дипломатске обуке на Дипломатској академији Министарства спољних послова Републике Србије. Докторске студије уписао је 2014/15. године на Факултету политичких наука. Прве две године студија био је стипендиста ОЕБС-а.

Од 2011. године запослен је у Стручној служби Заштитника грађана Републике Србије. Током 2018. године, шест месеци је био ангажован у Канцеларији Високог комесара Уједињених нација за људска права (ОНСНР) у Женеви (Швајцарска).

Докторанд је научно-истраживачки рад фокусирао на проучавање националних институција за људска права и њихов однос са другим актерима на локалном, националном, регионалном и међународном нивоу, као и на механизме спољашње контроле сектора безбедности.

Кандидат је до сада објавио бројне радове у научним часописима и зборницима радова, а учествовао је као излагач на више међународних научних скупова. Посебно се истичу три самостална рада објављена у међународним научним часописима индексираним на SSCI и/или Scopus листама. За потребе извештаја наводимо само изабране академске референце докторанда у блиској вези са предметом докторске дисертације:

А) Чланци у часописима

„Assessing the Relationship between Parliament and Ombudsman: Evidence from Serbia (2007–2016)“, *The International Journal of Human Rights*, 2018, First View, doi: 10.1080/13642987.2018.1513400, ISSN 1364-2987 (Print) 1744-053X (Online) (M24)

„Local Public Libraries as Human Rights Intermediaries“, *Netherlands Quarterly of Human Rights*, 2/36, 2018, 133-151, doi: 10.1177/0924051918772968, ISSN09240519 (M23)

„National Human Rights Institutions and Oversight of the Security Services“, *Journal of Human Rights Practice*, 1/10, 2018, 58–82, doi: 10.1093/jhuman/huy002, Online ISSN 1757-9627, Print ISSN 1757-9619 (M23)

„Место и улога Заштитника грађана (Омбудсмана) у процесу приступања Републике Србије Европској унији“, *Годишњак Факултета политичких наука*, 17/2017, 53-72, ISSN 1820-6700, UDC 351.941, 339.923:061.1EU (M51)

„Делегација у међународним односима: принципал-агент приступ“, *Култура полиса*, 30/2016, 259-272, ISSN 1820-4589, УДК 341.1/.8:341.24 (M51)

„Европска унија пред Саветом Уједињених нација за људска права“, *Европско законодавство*, 56-57/2016, 410-428, УДК: 341.123.04+341.231.14(4-672EU) (M52)

Б) Текстови у зборницима радова и саопштења са међународних скупова штампана у целини

„Развој националних институција за људска права“(265-301), у Ђорђе Стојановић и Младен Лишанин (прир.), *Србија и институционални модели јавних политика: проблеми и перспективе*, Институт за политичке студије, Београд, 2016, ISBN 978-86-7419-285-6, УДК 341.231.14:316.334.3+351.941(100)“1945/2015“(M45)

“Protecting the Rights of Refugees in Transit Countries: What Role for National Human Rights Institutions (NHRIs)?” (65-72), In Svetlana Stanarević, Ivica Đorđević and Vanja Rokvić (eds), *The 3rd International Academic Conference on Human Security*. University of Belgrade - Faculty of Security Studies, 2016, ISBN 978-86-80144-09-2, UDK 341.232-054.73 (M33)

В) Учешће на међународним научним скуповима

„Утицај конституционализације омбудсмана на њихово функционисање у (пост)конфликтним друштвима“, Сабор политиколога 2018, Удружење за политичке науке Србије, Београд, 22-23. септембар 2018.

“The Role of National Human Rights Institutions in Post-Legislative Scrutiny”, Academic Seminar “Post-Legislative Scrutiny”, Institute of Advanced Legal Studies of the University of London and the Westminster Foundation for Democracy, London, 10 July 2018.

Докторска дисертација Луке Глушца „Развој националних институција за људска права и њихов однос са Уједињеним нацијама ” написана је у складу са техничким и стилским стандардима које је прописао Универзитет у Београду. Обим дисертације је 393 странице, од чега се текстуални део простире на 324 странице, а остатак заузима списак од 524 библиографске јединице коришћене у истраживању, као и три прилога.

Докторска дисертација представља заокружену логичку целину у научном, стручном и методолошком смислу и представља плод вишегодишњег истраживања националних институција за људска права и њиховог односа са другим актерима, нарочито на међународном нивоу. Увидом у евиденцију Факултета политичких наука и

Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић” утврђено је да до сада није брањена докторска дисертација под тим насловом.

2. Предмет и циљ дисертације

Предмет докторске дисертације кандидата Луке Глушца је развој националних институција за људска права у националним политичко-правним системима и њихов однос са Уједињеним нацијама. Прецизније, у раду се представља развој националних институција за заштиту и унапређење људских права, као кључног националног механизма, и њихов однос са Уједињеним нацијама (УН), у својству глобалног управника (енг. *governor*) људских права, под чијим окриљем функционише више различитих механизма за људска права.

Другу половину 20. и почетак 21. века обележио је убрзани развој међународног универзалног и регионалног права људских права. Паралелно са овим трендом, развијала се идеја о потреби постојања националних институција за људска права, које би унутар држава биле надлежне за заштиту и унапређење људских права, али позициониране независно од три традиционалне гране власти, делујући као контролни и корективни актер. Иако су националне институције за људска права органи држава чланица, идеја о оваквом типу институција није преузета из праксе једне или више држава, као што је то на пример случај са институцијом класичног - административног омбудсмана, који је шведски изум. Напротив, у овој дисертацији је кандидат показао да се ова пракса развијала под окриљем Уједињених нација од краја Другог светског рата, да би достигла врхунац усвајањем Париских принципа о националним институцијама за људска права 1993. године кроз Резолуцију 48/134 Генералне скупштине УН. Иако Париски принципи нису правно обавезујући зато што су усвојени резолуцијом Генералне скупштине УН, у раду кандидат полази од становишта да они имају велику политичку тежину и да су временом постали главна међународна референца која прописује основна начела и карактеристике ових институција.

Иако су националне институције за људска права предмет све већег броја истраживања, објављених и у водећим међународним научним часописима из права, политичких наука и међународних односа, српска, али ни регионална, научна јавност није

се на конкретнији начин бавила концептом националних институција за људска права, и поред чињенице да и државе региона имају националне институције за људска права. Примера ради, Заштитник грађана Републике Србије акредитован је у највишем статусу А од 2010. године, да би му тај статус био потврђен 2015. године (за период 2015-2020). Већина досадашњих теоријских разматрања ове тематике у Србији предузимана је из перспективе омбудсмана као независног контролног органа у унутрашњем правном поретку, али не и из угла његове улоге као националне институције за људска права у међународном правно-политичком саобраћају. Стога је предмет ове дисертације значајан за развој домаће научне мисли. Поред тога, веома је скроман број новијих компаративних радова који својим обухватом превазилазе европски простор. Зато је предметом своје дисертације кандидат попунио празнину у постојећој домаћој литератури, јер је обрадио значајан број институција из различитих региона света.

Сводно посматрано, ово истраживање има и за предмет одређење места и улоге националних институција за људска права у односу међународних организација и држава. У раду је детаљно испитан положај националних институција за људска права у систему УН, имајући у виду да механизми УН за људска права на различит начин уређују њихово учешће у свом раду. У том смислу, научни циљеви овог истраживања били су дескрипција развоја националних институција за људска права, те објашњење природе односа Уједињених нација и националних институција за људска права.

Доказивање инструменталне улоге УН у развијању националних институција за људска права кандидат је спровео коришћењем теорије оркестрације, коју су развили Абот (Abbott) и остали, а на националне институције применио Пеграм (Pegram). Другим речима, ослањајући се на прикупљене податке, кандидат је тестирао одрживост коришћења теорије оркестрације као концептуалног оквира за проучавање односа УН и националних институција за људска права, односно одговорио на питање да ли се улога националних институција за људска права може окарактерисати као интермедијарно актерство између УН и држава чланица.

Докторска дисертација остварила је друштвени циљ кроз допринос бољем разумевању места и улоге ових специфичних актера у националној и међународној арени, што би требало да буде посебно корисно практичарима – државним органима, цивилном друштву

и међународним организацијама. Представницима националних институција за људска права ово истраживање би требало да помогне да боље организују и искористе модалитете сарадње са механизмима УН за људска права, док самим Уједињеним нацијама указује на добре праксе, али и слабе тачке њиховог односа са националним институцијама за људска права. Резултати истраживања осветлили су саму суштину природе односа УН и националних институција, те би у том случају могли да буду корисни у потенцијалном редефинисању њихове како стратешке, тако и оперативне сарадње на делатном нивоу.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

У докторској дисертацији кандидат Лука Глушац полази од опште хипотезе да су на упоредни развој, стандардизацију и јачање националних институција за људска права кључан утицај имале Уједињене нације.

Кандидат је из наведене опште хипотезе даље развио три посебне хипотезе, чију је научну оправданост аргументовано потврдио, и то за сваку понаособ. Прва посебна хипотеза потврђује да су разнородности у називима, надлежностима и организационим облицима националних институција за људска права у упоредној пракси резултат различитих правно-политичких традиција националних држава. У оквиру прве посебне хипотезе, кандидат је доказао да се упркос њиховој скорашњој експанзији, корени националних институција за људска права какве данас познајемо могу наћи у различитим претечама попут шведског концепта омбудсмана, затим истражних комисија, својствених британском политичком систему, односно консултативним комисијама, карактеристичним за Француску, као и телима са рудиментарним предзнаком људских права која су се појављивала широм држава Комонвелта. Такође, различите комисије за истину, односно помирење, које су постојале широм Африке и Азије, послужиле су као инспирација и темељ каснијим модернијим формама националних институција за људска права. Како је овај развој текао кандидат је показао кроз упоредне примере из најразличитих делова света, од Канаде до Јужне Кореје, од Норвешке до Јужне Африке. Кандидат је показао да је у ваневропским државама са колонијалном прошлошћу у креирању националних институција за људска права праћен претежан тренд усвајања европских комисијских модела Уједињеног Краљевства и Француске, односно шпанског омбудсманског модела. У Европи је тренд пажљивог избора модела националне институције нарочито видљив у

случају скандинавских држава, које су балансирале између својих чврсто утемељених административних омбудсмана и потребе да изграде међународно усклађену институцију. У дисертацији је потврђено да су комисије за људска права више окренуте унапређењу људских права, а омбудсмани њиховој заштити, с тим да је приметно да је растућем броју комисија накнадно додаван или јачан квазисудски мандат. У том смислу се разлика између ова два модела у великој мери смањила, чиме су додатно потврђени резултати ранијих истраживања.

У докторском раду је низом аргумената потврђена и друга посебна хипотеза према којој усвајање Париских принципа представља тачку прекретницу у развоју националних институција за људска права. У оквиру ове посебне хипотезе, кандидат је доказао да су Париски принципи служили као универзална водиља државама, како у процесу успостављања, тако и каснијег иновирања закондавстава које се односи на националне институције за људска права. Кандидат је показао да су се након усвајања Париских принципа сви документи УН који су се тicali националних институција за људска права, експлицитно позивали на Париске принципе, додатно их јачајући, уздижући их на ниво кључног међународног стандарда. Да је потврђена ова хипотеза сведочи и анализа праксе регионалних механизма за људска права. Регионални механизми су их временом такође прихватили као дефинишућу одредницу. То је случај чак и са Саветом Европе који је традиционално најприврженији промотер институције омбудсмана, али и са Организацијом за европску безбедност и сарадњу (ОЕБС), Европском унијом, Интер-америчким системом за људска права, као и Афричком унијом.

Кандидат је у свом докторском раду потврдио и трећу посебну хипотезу да је однос УН и националних институција за људска права међусобно зависан. Кандидат је доказао да теорија окрестрације представља погодан оквир за анализу односа ове две врсте актера, односно да се њихова интеракција може посматрати кроз призму односа оркестратор (Уједињене нације) - интермедијатор (националне институције за људска права), где им је заједнички циљ унапређење стања људских права у државама чланицама.

Чланови Комисије констатују да је кандидат научно потврдио како општу хипотезу тако и све из ње изведене посебне хипотезе, што сведочи о ваљаном истраживачком приступу.

4. Кратак опис садржаја дисертације

У односу на пријаву докторске дисертације, кандидат је у договору са ментором извршио одређене измене у структури дисертације. Ове измене нису суштинске природе, али јесу битно допринеле бољем току излагања и прегледности рада. Измене су позитивно утицале на укупан квалитет рада.

Дисертација има укупно девет поглавља, односно једно више у односу на пријаву. Додато је четврто поглавље које обрађује развој концепта националних институција за људска права у пракси регионалних организација. Изворно је кандидат планирао да ову тематику обради у оквиру упоредног развоја националних институција. Ипак, имајући у виду специфичности различитих регионалних динамика и посебности регионалних система за људска права, током израде дисертације кандидат се, након консултација са ментором, одлучио да га учини засебним поглављем. Ово поглавље је логично смештено након поглавља које обрађује развој концепта националних институција за људска права у Уједињеним нацијама, јер показује како је пракса УН утицала на регионалне организације, тачније на њихово поимање и однос према националним институцијама за људска права.

У односу на пријаву, кандидат је променио редослед поглавља, па је након уводног (прво поглавље) и теоријског поглавља (друго) најпре обрадио развој концепта националних институција унутар УН (треће поглавље), да би након тога пратио еволуцију овог концепта у пракси регионалних система за људска права (четврто поглавље), односно удруживање националних институција за људска права на глобалном и регионалном нивоу (пето поглавље). Након тога следе два најсадржајнија поглавља, прво о националним праксама развоја националних институција (шесто поглавље), а потом и оно које нуди детаљни преглед и анализу односа националних институција са појединачним механизмима УН за људска права (седмо поглавље). Структура након тога прати пријаву, тј. рад се заокружује поглављем о оцени природе односа националних институција и УН из теоријског угла (осмо поглавље), и закључком (девето поглавље). Кандидат је, дакле, у односу на пријаву, прво обрадио развој самог концепта националних институција унутар УН и регионалним организацијама, да би се након тога бавио упоредним националним искуствима. Ова промена редоследа излагања имала је позитивне ефекте, јер је омогућила да се јасније утврди како су нормативне и фактичке активности УН утицале на њене

појединачне државе чланице. Тиме је измењена структура омогућила да се читалац прво упозна са стандардима које су изграђивале Уједињене нације, а потом и са њиховим утицајем на појединачне државе у њиховим напорима да установе и јачају националне институције за људска права.

Коначно, кандидат је у односу на пријаву већину поглавља поделио на додатне целине. Ове измене, највидљивије у шестом и седмом поглављу, допринеле су томе да се сад из самог садржаја тачно види којим примерима из упоредне праксе се кандидат бавио, као и које је механизме УН за људска права обрадио. Као резултат добијен је прегледан и логички структуриран текст, кроз који се читалац лако креће.

Садржај докторске дисертације Луке Глушца је, дакле, подељен на девет поглавља, односно увод, седам тематских поглавља и закључак.

У уводном поглављу кандидат је у складу са основним стандардима научне методологије формулисао предмет и циљ истраживања, као и научни и друштвени значај истраживања. У уводу су ваљано изложене полазне хипотезе и представљене изабране методе, које су адекватне постављеном истраживачком задатку. Кандидат је образложио да је у прегледу упоредног развоја националних институција посебан акценат ставио на оне институције које су служиле као модел другим, у различитим регионима. Институције су, дакле, биране према критеријумима релевантности за шири процес пролиферације овог типа институција, посебних карактеристика подрегиона, односно неких националних посебности, због којих се истичу у ширем мозаику. Институцијама које одступају од владајућег модела у својим регионима такође је дат значајан простор. Сходно научно-методолошким захтевима проистеклим из предмета истраживања, докторанд је применио упоредни метод у компаративном истраживању развоја националних институција за људска права у различитим националним правним и политичким системима, док је коришћењем историјског метода понудио слику о дијахронијском развоју националних институција за људска права. Правни извори анализирани су догматичким методом (догматскоправним или егзегетичким) чији је циљ да утврди значење правних појава, односно правних норми. Коначно, кандидат је нормативном методом утврдио усаглашеност правне конструкције националних институција за људска права у националним законодавствима са референтним моделом постављеним Париским

приципима и другим међународним стандардима. Грађа за ово истраживање прикупљана је студијским истраживањем, и то путем прегледа литературе и анализом садржаја. Посебна је вредност овог истраживања то што је кандидат имао прилику да током шестомесечног боравка у Уједињеним нацијама у Женеви користи иначе тешко доступну оригиналну грађу и припремне документе УН, похрањене у архивама ове организације.

У другом поглављу кандидат је поставио теоријску основу истраживања и детаљно упоредио конкурентне теоријске концепте који се баве посредним управљањем – делегацију и оркестрацију. Кандидат је на убедљив начин објаснио зашто је изабрао оркестрацију као теоријски оквир истраживања. Са теоријског становишта то је нарочито вредно, јер представља прво поређење ове две теорије у домаћој научној мисли, али и истовремено увођење теорије оркестрације у домаћи научни дискурс, како ова теорија није до сада представљена у научним радовима на српском језику.

Трећим поглављем представља се развој концепта националних институција за људска права, од краја Другог светског рата до усвајања Париских принципа почетком деведесетих година 20. века. Поглавље нуди и оригиналну анализу свих кључних докумената Уједињених нација у том периоду, пре свега резолуција Генералне скупштине и Комисије за људска права.

Четврто поглавље посвећено је регионалним режимима за људска права, односно регионалним међународним организацијама. Поглавље обрађује регионалне механизме у Европи, Јужној и Северној Америци и Африци, док је Азија изостављена, како на овом простору није још успостављен регионални систем за људска права. Ово поглавље понудило је анализу њиховог односа са националним институцијама за људска права, као и степен његове формализације, али и сарадње у пракси. Поред тога, кандидат је успешно показао утицај Париских принципа на приступ регионалних организација националним институцијама за људска права.

У петом поглављу прати се развој међусобне сарадње националних институција за људска права кроз редовне конференције, али и још важније, путем институционализовања њихових односа успостављањем регионалних мрежа и Глобалне алијансе националних институција за људска права (GANHRI). Овде је представљена и организациона структура Глобалне алијансе, с нагласком на процедуру акредитације

националних институција за људска права у односу на степен усклађености са Париским принципима.

Шесто поглавље нуди веома садржајан упоредни приказ развоја националних институција за људска права након Другог светског рата, с издвајањем заједничких карактеристика (географских, историјских и политичко-правних), тамо где је то било могуће. Представљена је еволуција готово тридесет националних институција за људска права са свих страна света. О неким од ових институција је по први пут писано на српском језику, што додатно подиже вредност ове дисертације. То се посебно односи на националне институције из Африке и Азије. Кроз цело поглавље кандидат је доказивао значај Париских принципа у процесу креирања ових институција.

У седмом поглављу кандидат на веома садржајан начин представља све механизме УН за људска права, укључујући њихову историју, надлежности, кључне карактеристике, положај унутар ширег система УН, те предности и мане. У овом поглављу дата је оригинална анализа специфичности односа националних институција за људска права са сваким од ових механизма, како у формалном тако и у практичном смислу. Кандидат је представио мноштво оригиналних података и извршио њихову темељну анализу, стављајући их у шири контекст. Кандидат се није задржао само на томе, већ је те податке ставио у службу формулисања предлога за унапређење стања.

На основу емпиријских налаза, осмо поглавље нуди оцену о природи односа националних институција и УН кроз теоријску призму. Кандидат указује да се оркестрација показала као одржив теоријски оквир за анализу односа ових актера, отпоран на различите тестове и са солидном перспективом. Кандидат је доказао да су УН користиле све технике оркестрације, које су идентификовали Абот (Abbott) и други. Глушац је истовремено указао да оркестрација, како су је представили Абот и други, не указује довољно на њене исходе, нити на могуће варијације сложеног односа оркестратора, интермедијатора и циљног актера. Кандидат је стога искористио Пеграмову (Pegram) класификацију оркестрације како би илустровао њене различите исходе, истовремено тестирајући њену одрживост у пракси. Закључак кандидата је да се његова класификација показала корисном и одрживом, али и да су четири Пеграмова типа оркестрације динамичка и променљива, што овај аутор недовољно истиче, те да могу

прелазити из једног у други облик. Ово поглавље кандидат закључује темељно образложеном предикцијом даљег кретања односа националних институција за људска права и УН, и његовим импликација како у теорији, тако и пракси.

Коначно, у закључку кандидат Лука Глушац представља синтезу резултата истраживања и пружа потврдан одговор у погледу научне оправданости полазне опште и изведених посебних хипотеза. Кандидат подвлачи да се под притиском међународне заједнице, државе у развоју посебно „мотивишу“ да оснивају националне институције за људска права, у складу са Париским принципима, иако су оне понекад фрагилне демократске конституције са нефункционалним системом основне поделе власти и сасвим неспремне да дозволе једној новој независној институцији да их контролише. Кандидат исправно примећује да зато треба бирати прави тренутак за оснивање такве институције, уз пуно уважавање домицилних прилика. У супротном, или ће постојати национална институција за људска права с којом други државни органи неће да сарађују, или ће се од ње направити пион, чиме се обесмишљава њена контролна улога. Ако се не одабере прави тренутак, у правој фази развоја неке државе, шансе за успех нису обећавајуће. Кандидат закључује да уколико друштва успеју да искористе материјалну и стручно-техничку подршку међународне заједнице, истовремено задржавајући своје „локално власништво“ у том процесу, расту шансе за успех целог пројекта, на добробит крајњих бенефицијара рада националних институција за људска права – грађана.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Комисија је прегледом докторске дисертације „Развој националних институција за људска права и њихов однос са Уједињеним нацијама“ утврдила да је кандидат Лука Глушац на основу ваљано дефинисаног проблема, предмета и циљева истраживања, као и разраде постављене опште хипотезе, остварио више резултата и дао научни допринос.

Кандидат је изабрао да истражи тему која захтева интердисциплинаран подухват и која до сада није на систематичан и свеобухватан начин обрађена у домаћој политиколошкој мисли. Претходно искуство у истраживачком раду омогућило му је да у изради дисертације са правом мером комбинује научно-теоријски и практично-емпиријски приступ предмету истраживања, што даје додатни квалитет и оригиналност дисертацији. Адекватним истраживачким приступом докторанд је потврдио општу хипотезу. Комисија

констатује да је кандидат у свом истраживању пружио уверљиву аргументацију и за своје коначне закључке.

У прегледаном докторском раду је коришћена референтна литература најзначајних страних и домаћих научних посленика, док су у погледу емпиријске грађе анализирана сва међународна и национална документа која се односе на предмет истраживања, укључујући и кроз коришћење архива Уједињених нација. Велики број фуснота у докторској дисертацији кандидата Луке Глушца је умесан и доприноси квалитету и научној валидности овог истраживања. Према мишљењу чланова Комисије, приложени обиман списак теоријске литературе, употреба релевантне примарне грађе и избор одговарајућих метода истраживања, сведоче о томе да је кандидат одговорно и педантно спровео неопходне истраживачке активности. Докторска дисертација је писана академским језиком, али стилем који је остаје разумљив, једноставан и пријемчив за читање.

У погледу конкретног научног доприноса, дисертација Луке Глушца је значајна за више правних и политиколошких дисциплина из следећих разлога.

Иако су омбудсмани већ деценијама обрађивани у домаћој научној литератури, докторска дисертација Луке Глушца пружа досад најсадржајнији увид у њихово деловање као националне институције за људска права. Ово истраживање умногоме доприноси и попуњавању празнине у литератури која се бави колективним моделима националних институција за људских права, попут комисија и института. Исто се односи и на упоредни преглед националних пракси, који је по први пут представио српској и регионалној научној јавности неке од институција и њихову еволуцију, нарочито у ваневропским државама. Кандидат је и сам указао да је однос УН и појединачних националних институција за људска права изложен далеко бржим променама него што је случај на глобалном нивоу, те је тиме и далеко динамичнији. Главни узрок могућих промена је држава, која може у релативно кратком року и ојачати, али и ослабити своју националну институцију за људска права, како нормативним, тако и фактичким радњама. Због тога је могућност преласка с једног на други тип оркестрације далеко изгледнија на појединачном (националном) нивоу. На глобалној равни све промене су процеси дугог трајања, те су и мање изгледне, али и предвидљивије. Имајући у виду динамичност и

континуираност тих процеса како у позитивноправном тако и у политичком погледу на националном нивоу, незахвално је предвидети колико ће дуго закључци овог истраживања у делу националних пракси издржати „зуб времена“.

Док су Париски принципи већ били предмет неких ранијих истраживања, кандидат Лука Глушац је својом дисертацијом детаљно приказао како се до њих дошло, пратећи развој активности Уједињених нација од оснивања до данас. Такође, овом дисертацијом се отвара и занимљиво поље истраживања о односу националних институција за људска права и регионалних организација, које је у домаћој литератури готово искључиво било резервисано за Савет Европе, док је кандидат анализирао и њихову интеракцију са Европском унијом, Организацијом за европску сарадњу и безбедност, али и регионалним режимима за људска права у Америци и Африци.

Кандидат је у свом истраживању дао целовиту анализу односа различитих механизма УН за људска права и националних институција за људска права, назначио је места и степен у којем су та решења међусобно усклађена, док је критичким сагледавањем њихове примене указао и на слабости система УН, али и понудио решења за дизајнирање практичних мера за њихово отклањање. У том смислу, ова дисертација може бити вредан извор како истраживачима, тако и практичарима. Руководиоци националних институција за људска права, али и органа извршне и законодавне власти могу користити овај рад за ближе упознавање са положајем ових независних државних органа у националном политичко-правном систему и специфичностима њихове интеракције са регионалним и универзалним механизмима за људска права.

Кандидат је нарочито темељно анализирао уговорна тела и актерство националних институција за људска права у Универзалном периодичном прегледу. Статистички подаци до којих је кандидат дошао у свом истраживању у вези са учешћем националних институција за људска права у Универзалном периодичном прегледу, као и разноврсна анализа доступних података о препорукама проистеклим из Универзалног периодичног прегледа које се односе на националне институције за људска права, представљају оригинални допринос који би могао бити релевантан за најширу међународну научну јавност. Атрактивна визуелизација тих података коју је кандидат понудио, допринела је њиховом разумевању и стављању у шири контекст.

Кандидат Лука Глушац је у извесној мери допринео и академским дискусијама које се воде о глобалном управљању (енг. *global governance*), нарочито о тзв. глобалном управљању људским правима, како у теоријском, тако и у практичном смислу, примењујући савремене теоријске концепте посредног управљања на специфичан однос између националних и међународних актера. На тај начин остварен је научни допринос кроз проверу постојећих теоријских концепата и доказивање релевантности оркестрације као теоријског конструкта погодног за проучавање односа ових актера у мулти-актерском систему.

Допринос ове докторске дисертације лежи и у томе што је њоме показано да су националне институције и актер међународних односа, јер у званичном капацитету учествују у међународним мултилатералним форумима и комуницирају непосредно са међународним организацијама, и то ван контроле извршне власти. Стога ова дисертација може да буде полазиште за даља промишљања теоријских импликација таквог њиховог деловања у оквиру међународних односа и права међународних организација.

6. Закључак

На основу критичког прегледа целокупног садржаја докторске дисертације, чланови Комисије једногласни су у оцени да је докторска дисертација кандидата Луке Глушца „Развој националних институција за људска права и њихов однос са Уједињеним нацијама” у кључним елементима израђена према одобреној пријави, на коју је своју сагласност дало Наставно-научно веће Факултета политичких наука и потом Веће научних области правно-економских наука Универзитета у Београду.

Комисија сматра да докторска дисертација представља производ самосталног теоријског рада и спроведеног истраживања кандидата, те да су у њој систематизована постојећа научна сазнања о предмету истраживања и представљена нова сазнања до којих се дошло спроведеним истраживањем. Прегледана дисертација представља логичку и заокружену целину у чијој су изради поштовани сви стандарди писања научних радова.

Дисертација по свом садржају, коришћеној методологији и оствареним резултатима представља комплексну анализу важне правно-политиколошке теме, а део резултата дисертације се без сумње може сматрати значајним научним доприносом.

На основу укупне анализе садржаја, чланови Комисије оцењују да докторска дисертација кандидата Лука Глушца представља оригинално и вредно научно дело, настало самосталним истраживачким радом, и да као такво има довољну теоријску и практичну вредност да би могло бити јавно брањено.

Имајући у виду значај истраживања и проблематике, резултате истраживања и изведене закључке, Комисија позитивно оцењује докторску дисертацију „Развој националних институција за људска права и њихов однос са Уједињеним нацијама” кандидата Луке Глушца и једногласно Наставно-научном већу Факултета политичких наука у Београду

ПРЕДЛАЖЕ

- да Наставно-научно веће Факултета политичких наука Универзитета у Београду прихвати позитивну оцену докторске дисертације „Развој националних институција за људска права и њихов однос са Уједињеним нацијама ” кандидата Луке Глушца.

- да Наставно-научно веће Факултета политичких наука Универзитета у Београду стави на увид јавности оцењену докторску дисертацију и саму оцену дисертације у законски предвиђеном року, као и да одлуку о оцени дисертације за јавну одбрану упути Већу научних области правно-економских наука Универзитета у Београду, образује Комисију за одбрану и одобри јавну одбрану наведене докторске дисертације.

У Београду, 24. септембра 2018. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

Проф. др Весна Кнежевић Предић

Проф. др Весна Петровић

Проф. др Дејан Миленковић